

HET BOEK ALS ARCHIEF, HET ARCHIEF ALS BOEK **Over de archiefboeken van Jef Geys**

Archieven zijn ambigu. Aan de ene kant evoceren ze de wereld van het verleden, een dorre plek voor muffe historici waar stapels papier tot stof vergaan. Anderzijds symboliseren ze de onafgebroken cumulatie van woekerende informatie en de poging tot beheersing ervan, in één woord: macht (overigens ook de betekenis van het Griekse 'arkheion'). Net die ambiguïteit maakt archieven interessant voor kunstenaars.* Bovendien spreekt de vorm van het archief, met zijn fysieke volume gematerialiseerde informatie, sterk tot de verbeelding, zeker in een tijdperk waarin informatie per definitie digitaal en dus vluchtig is.

De ethische en esthetische aspecten van het archief genoten al in de jaren 60 en 70 een grote belangstelling van beeldende kunstenaars. Dieter Roth, Christian Boltanski, Hanne Darboven, On Kawara, Art & Language en anderen bedienden zich van 'archivalische' methoden om hun werk te concipiëren en te presenteren. Voor België kunnen we verwijzen naar de projecten, installaties en publicaties van onder meer Marcel Broodthaers, Johan Van Geluwe, Guy Bleus en Denmark. Maar geen van deze kunstenaars is zo door het archiveren bezeten en gebeten als Jef Geys.

Wanneer Jef Geys in 1971 voorstelt het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen te dynamiteren, documenteert hij dit disruptieve project aan de hand van de officiële briefwisseling die hij erover voerde met de bevoegde instanties. In de plaats van een klassieke catalogus publiceert hij een krant, het *Kempens Informatieblad*, voor de gelegenheid toegeëigend en omgevormd tot een persoonlijk informatiekanaal. Een groot deel van de publicatie wordt ingenomen door foto's uit Geys' archief: die bieden een inblik op de diversiteit van zijn werk. Als een periodiek en portabel archief documenteert het *Kempens Informatieblad* tot op vandaag de meest uiteenlopende aspecten van Geys' kritische artistieke praktijk.

Naast deze periodieke publicatie gebruikt Geys andere vormen van 'kome' (kunstwerken op meerdere exemplaren) om zijn ideeën doeltreffend te verspreiden en te bewaren. In 1972 stellen Geys en galerist-uitgever Roland Patteuw een themanummer samen van het 'literair en kunstkritisch tijdschrift' *Kreatief*, voor de gelegenheid omgedoopt tot *Jef Geys, een "roman"*. Behalve foto's uit Geys' archief bevat het ook correspondentie met betrekking tot zijn deelname aan groepstentoonstellingen. Zo biedt het boek niet alleen een blik op de interne keuken van de kunstenaar maar ook op het reilen en zeilen van de kunstwereld.

Twintig jaar later geeft Patteuw nog een andere archiefpublicatie van Geys uit, *Pro Justitia* (1992). Dit bestaat uit een manuele transcriptie van een lijvig gerechtelijk dossier over Geys en zijn echtgenote. In deze en andere archiefboeken hanteert Geys de fysieke kwantiteit als een artistieke kwaliteit. De enorme hoeveelheid en de gelijkwaardigheid van het aangeboden materiaal, meer dan men normaal veronderstelt wordt te verwerken,

vormt daarmee een onlosmakelijk aspect van het werk. Deze tactiek wordt ook toegepast in Geys' indrukwekkende archiefboek *Al de zwart-wit foto's tot 1998* (1998): dit monumentale volume omvat Geys' volledige zwart-wit foto-archief in de vorm van contactsheets. De 500 pagina's met in totaal zo'n 20.000 beelden bieden dit fotoarchief in een ruwe, ongepolijste vorm aan. Het ordenen en interpreteren van de eindeloze beeldreeks is aan de lezer/kijker.

In 2015 startte het Frans Masereel Centrum een samenwerking met Geys om delen van diens archief te ontsluiten via publicaties. De eerste archiefpublicatie, *Archief 1* en *Archief 2*, bestaat uit twee dikke volumes in A4 formaat met meer dan 800 gescande archiefdocumenten en verscheen naar aanleiding van Geys' solotentoonstelling in het SMAK in 2015. Het heterogene materiaal wordt kurkdroog en zonder enige duiding of hiërarchie aangeboden. *Archief 3* (2016) bevat daarentegen meer tekstmateriaal en is gerelateerd aan de Kempense Informatiebladen. Dit boek bevat daarnaast een gesprek tussen Jef Geys en curator Dirk Snauwaert en een tekstbijdrage van kunsthistoricus Luke Cohen, die aan een doctoraat over Geys werkt. *Archief 4* (2017) begint met een gedetailleerde index van Geys' archief, een volledige stationsroman geannoteerd door de kunstenaar, en vervolgt met documenten die betrekking hebben op cultuursubsidies en briefwisseling omtrent de oprichting van een Vlaamse kunstenaarsvereniging die zich begin jaren 70 inzette voor een sociaal statuut voor beeldende kunstenaars.

Archief 5 tenslotte verscheen naar aanleiding van Geys' archiefinstallatie over de rol van de media in de Golfoorlog in het M HKA, en werd vooraf gegaan door een beknopte voorpublicatie van documenten die betrekking hebben op het realisatieproces van de installatie met een inleiding door M HKA directeur Bart De Baere.

Het ziet er naar uit dat deze vijf volumes ondanks hun indrukwekkende présence slechts het topje van een ijsberg vormen. Archieven hebben immers de neiging steeds aan te groeien en uit te deinen. Archiefboeken ook. In tijden van gecomprimeerde digitale informatie vormen Geys' archiefboeken een subversief statement over geheugen, geschiedenis en biografie. Hun gewicht en de ruimte die ze op de boekenplank opeisen maken ze tot inerte stoorzenders in het digitale netwerk van flitsende informatiesnelwegen.

Of hoe het *old school* kunstenaarsboek hier opnieuw zijn rol van disruptief medium weet te vervullen.

Johan Pas
(Ekeren, juli 2017)

---

* Noot: Voor meer uitgewerkte beschouwingen omtrent de artistieke inzet van archieven, zie mijn essay *Tearing the tissue of the present. Archives, Amnesia, Addiction, Anarchy, Aesthetics, Art & Academia*, in Nico Dockx (ed.), *Avec une paire de ciseaux*, Track Report 13/01, KASKA, Antwerpen, 2013, 179-190.